

MATURITNÍ OKRUHY A DÍLČÍ TÉMATA ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD

Psychologie

1. Psychické procesy a stavy

- vnímání, představy, myšlení, řeč, chování a prožívání

2. Emoce a emoční prožívání

- základní emoce a emoční stavy, prožívání a jeho výkyvy

3. Vůle a motivace

- volní a motivační procesy, teorie potřeb, deprivace

4. Učení

- typy učení, zákonitosti učení, průběh učení, pozornost

1

5. Paměť

- paměť a paměťové procesy, fáze paměti

6. Složky osobnosti

- temperament, charakter, dovednosti, schopnosti, inteligence

7. Teorie osobnosti

- teorie: Freud, Jung a další, sebepojetí

8. Vývojová psychologie

- charakteristika vývojových období, různá pojetí vývoje člověka (např. Piaget, Erikson, Bowlby)

9. Psychologické směry I.

- strukturalismus, funkcionalismus, behaviorismus

10. Psychologické směry II.

- hlubinná psychologie (psychoanalýza, analytická psychologie), kognitivní psychologie

11. Komunikace jedince

- sociální interakce, verbální a neverbální komunikace, teorie Ervinga Goffmana

12. Jedinec ve společnosti

- socializace, konformita, sociální skupiny a jejich vliv

13. Náročné životní situace

- copingové strategie, konflikty a jejich řešení, trauma

14. Stres a práce s ním

- stres a jeho vliv (eustres, distres), stresor, možné strategie zvládnání stresu

15. Psychohygienu

- prevence v duševním zdraví, resilience jedince

16. Terapie a její role v životě jedince

- definice psychoterapie, podstata terapie, různé terapeutické směry

17. Psychopatologie

- duševní zdraví a nemoc, neurotické poruchy, psychotické poruchy, poruchy osobnosti a chování

2

18. Psychologie jako věda

- předmět zkoumání a základní východiska, hlavní směry a disciplíny

19. Výzkum v psychologii

- výzkumné metody a jejich klady a zápory, kvantitativní a kvalitativní výzkum

20. Dějiny psychologie

- zrod psychologie, základní vývojové tendence, milníky

Sociologie

1. Sociologie jako věda

- vymezení sociologie, vybrané sociologické disciplíny, sociologické vědecké instituce v ČR, interdisciplinární vztahy

2. Základní sociologická paradigmatata

- strukturální funkcionalismus, teorie konfliktů, interpretativní sociologie

3. Socializace

- primární a sekundární socializace, socializační faktory, resocializace

4. Sociální skupiny

- sociální agregát a kategorie, primární a sekundární sociální skupiny, rodina, sociální konformita

5. Sociální stratifikace

- typy systémů (otrokářský, kastovní, stavovský, třídní), konkrétní příklady, sociální třída

6. Jedinec v sociální struktuře

- sociální status připsaný a získaný, sociální role, kulturní a sociální kapitál

7. Sociologické výzkumy

- kvalitativní a kvantitativní výzkum, techniky sběru dat, zásady a problémy výzkumů

8. Typy společností

- archaická společnost, tradiční společnost, moderní společnost, postmoderní společnost

9. Vybrané kapitoly z dějin sociologie I

- kontext vzniku sociologie, August Comte, Harriet Martineau

10. Vybrané kapitoly z dějin sociologie II

- Emile Durkheim, Karl Marx, Max Weber

11. Genderová problematika

- gender a pohlaví, genderová nerovnost, genderové předsudky a stereotypy, genderová socializace

3

12. Kultura

- hmotná a nehmotná kultura, subkultura, kontrakultura, masová kultura

13. Globalizace a globální problémy

- definice a vymezení pojmu globalizace, projevy a důsledky globalizace, příklady problémů spojených s globalizací

14. Náboženství

- světová náboženství, náboženské minority, sociologické teorie náboženství (Marx, Weber, Durkheim)

15. Sociální deviace a patologie

- vybrané příklady (závislosti, kriminalita, terorismus aj.), teorie etiketizace, kulturního přenosu a sociální kontroly; pojem anomie

16. Menšiny

- menšiny v ČR, akulturace, integrace, asimilace, segregace, marginalizace, předsudky a stereotypy

17. Rasismus a xenofobie

- možné příčiny (národní identita, ekonomické příčiny, kulturní rozdíly), konkrétní projevy v ČR, W.E.B. Du Bois a dvojí vědomí

18. Město a moderní urbanismus

- život v současném městě; urbanizace, suburbanizace, deurbanizace a reurbanizace, gentrifikace

19. Masová média

- stará a nová média; pozitivní a negativní společenské dopady; sociální média

20. Environmentalismus

- globální oteplování, společenské dopady krize životního prostředí, politika a přístupy k ochraně životního prostředí

Ekonomie

1. Ekonomie jako věda

- věda o lidském jednání, ekonomie a ekonomika, mikroekonomie a makroekonomie, tři základní ekonomické problémy

2. Počátky ekonomie

- dobový kontext vzniku ekonomie, merkantilismus, fyziokratismus

3. Klasická politická ekonomie

- Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill, hospodářský liberalismus, neviditelná ruka trhu

4. Keynesiánství a monetarismus

- spor o zásahy státu do ekonomiky, Milton Friedman, J. M. Keynes

5. Tržní systém a jeho zákony

- pravidla tržního systému, sankce tržní konkurence, ekonomický koloběh, racionální chování

6. Chování výrobce na trhu

- utopené náklady, náklady příležitosti, mezní náklady, optimální objem produkce, ekonomický zisk

7. Chování spotřebitele na trhu

- racionální chování a člověk ekonomický, celkový užitek a mezní užitek, obětovaná příležitost, zákon klesající poptávky

8. Peníze jako prostředek směny

- funkce peněz, historický vývoj (barter, komoditní peníze, zlatý standard), evropský měnový systém, směna a specializace

9. Cenné papíry

- druhy cenných papírů, burzy, způsob obchodování na burze, burzy v ČR

10. Bankovní soustava

- funkce komerčních bank, finanční produkty komerčních bank, centrální banka

11. Funkce ceny v tržním systému

- funkce cen, vztah poptávky a nabídky, cenová elasticita, tržní rovnováha

12. Inflace

- inflace a deflace, index spotřebitelských cen, formy a příčiny inflace, důsledky inflace, role centrální banky, měnová politika, vztah inflace a nezaměstnanosti

13. Nezaměstnanost

- typy a příčiny nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, státní politika zaměstnanosti, vztah nezaměstnanosti a inflace

14. Ekonomické krize

- hospodářský cyklus, příčiny a důsledky ekonomických krizí, historické příklady (Velká hospodářská krize, Velká recese, Velká ropná krize)

15. Státní rozpočet

- příjmy a výdaje státu, státní dluh, aktuálně řešené problémy ČR

16. Domácí produkt

- hrubý a čistý domácí produkt, domácí produkt jako přidaná hodnota, agregátní výdaje a domácí produkt, srovnání HDP vybraných světových ekonomik

6

17. Mezinárodní měnový systém

- měnové kurzy, Evropská měnová unie, výhody a nevýhody přijetí eura, Mezinárodní měnový fond, Světová banka

18. Marketing a marketingové strategie

- rozlišení pojmů marketing a prodej, segmentace trhu, strategické plánování v marketingu, marketingový mix, moderní marketingové techniky

19. Ekonomické plánování při založení obchodní společnosti či živnosti

- opis jednotlivých kroků při založení obchodní společnosti či živnosti, rozbor podnikatelského záměru, rozbor finančního zajištění podnikatelského záměru

20. Investiční rozhodování

- aktiva, riziko a míra výnosu, morální hazard, vybrané finanční produkty

Politologie

1. Politika

- pojem politiky, projevy politiky v každodenním životě, kariéra v politice, občanská angažovanost, politika a totalitní společnost, politika a demokracie, nepolitická politika

2. Státověda

- stát a jeho znaky, funkce státu, teorie vzniku státu, státní občanství a národnost, typy států a formy vlády

3. Právní základ státu

- ústava, právní stát, státní moc a její dělení

4. Politické systémy

- principy parlamentního systému, principy (polo)prezidentského systému, principy diktatury, švýcarský systém řízení státu, oligarchie

5. Demokracie a volby

- pojem demokracie, principy demokracie, role ústavy, volby a volební systémy

6. Nedemokratické režimy a lidská práva

- příklady porušování základních lidských práv a svobod v nedemokratických režimech, zákonné bezpráví a nadzákonné právo, příklady z dějin (helsinské dohody a Charta 77 aj.) i současnosti (Čína, Rusko, Bělorusko aj.)

7. (Ne)obranyschopná demokracie

- pojem obranyschopné demokracie, ústavní klauzule věčnosti, příklady z dějin (výmarská republika, tzv. třetí československá republika, opoziční smlouva v ČR) i současnosti

8. Vybrané politické ideologie a jejich odraz v politických stranách

- liberalismus, socialismus, konzervatismus, feminismus, environmentalismus, anarchismus

9. Politické strany

- tradiční politologické dělení, koncepty politických stran, vznik, zánik a zrušení politické strany v ČR, členství v politické straně, právní úprava politických stran

10. Příčiny a projevy extrémismu a terorismu

- vymezení extrémismu a terorismu, příklady z dějin, politické příčiny teroristických činů

11. Příčiny, projevy a důsledky komunistické ideologie

- kontext vzniku komunismu v 19. století, snaha o aplikaci komunistické ideologie v praxi (bolševické Rusko/SSSR, ČSR/ČSSR, Kuba), důsledky komunismu ve střední Evropě

7

12. Národ a nacionalismus

- definice pojmů, rozdíl mezi nacionalismem a vlastenectvím, okolnosti formování pojetí národa a nacionalismu v 19. století, okolnosti vzniku rasistických teorií v 19. století

13. Vybrané kapitoly z dějin politologie

- Thomas Hobbes, John Locke, Charles Louis Montesquieu, Niccolò Machiavelli a jejich myšlenky

14. Čeští představitelé politického myšlení

- Jiří z Poděbrad, František Palacký, Tomáš G. Masaryk, Václav Havel, Petr Pithart

15. Historie české státnosti od r. 1918

- střídání demokracie a totality, teorie čechoslovakismu, politický systém tzv. první republiky, demokracie a tzv. třetí republika, Národní fronta, československá federace, vznik a další vývoj samostatného státu

16. Vysídlení/odsun/vyhnání Němců z Československa pohledem mezinárodní i vnitrostátní politiky

- vysvětlení nejednoty pojmů, historický kontext, příčiny a důsledky, zájmy aktérů, odraz v kultuře

17. Funkce a příklady působení samosprávy

- územní samospráva (zastupitelstvo městské části/obce/kraje – volby, složení, principy fungování; rada městské části/obce/kraje, komise rady městské části/obce/kraje, působnost samosprávných orgánů), zájmová a profesní samospráva

18. Masová média a politická komunikace

- média jako strážci demokracie, masová média a správa věcí veřejných, globalizace médií, oligarchizace médií, propaganda

19. Evropská unie

- kořeny evropské integrace, institucionální uspořádání EU, Česká republika a EU, principy evropského práva

20. Mezinárodní organizace

- politická, vojenská a ekonomická integrace Evropy a světa, pojem suverenity, vznik, význam, základní struktura a funkce nejvýznamnějších mezinárodních organizací (NATO, OSN), členství České republiky v mezinárodních organizacích, funkce dalších významných mezinárodních organizací (např. G7, OPEC, MMF, WHO, UNESCO, UNICEF)

Právo

1. Pojem práva

- dělení práva, pojem normy a její druhy, právní řád a jeho uspořádání, platnost, účinnost a působnost právních norem, publikace právních předpisů

2. Ústava ČR

- historie, obsah, vývoj, význam

3. Právní profese a jejich činnost

- advokát, notář, soudce, státní zástupce, exekutor a jejich činnost

4. Moc zákonodárná

- moc zákonodárná v rámci dělby moci, legislativní proces, orgány moci zákonodárné a jejich činnost, volební systémy

5. Moc výkonná

- moc výkonná v rámci dělby moci, vláda (členové, jmenování vlády, důvěra a nedůvěra vládě), prezident (postavení, pravomoci, vznik a zánik funkce), státní zastupitelství

6. Moc soudní

- moc soudní v rámci dělby moci, postavení soudce, druhy soudnictví, další mezinárodní možnosti soudní ochrany, návrhy na zahájení řízení, řádné a mimořádné opravné prostředky

7. Soustavy soudů ČR

- obecná soustava soudů, zvláštní soustavy soudů, vzájemné vztahy, opravné prostředky

8. Právo osob

- fyzické osoby, právnické osoby, právní osobnost, svéprávnost, ochrana osobnosti

9. Věcná práva

- vlastnické právo a vybrané způsoby jeho nabytí, spoluvlastnické právo, susedská práva, služebnosti a reálná břemena

10. Rodinné právo

- prameny, vznik, obsah a zánik manželství, společné jmění manželů, rodičovská odpovědnost, náhradní rodinná péče, registrované partnerství

9

11. Závazkové právo smluvní a spotřebitelská práva

- vybrané smluvní typy (např. kupní smlouva, nájemní smlouva, příkazní smlouva, smlouva o úschově, smlouva o zápůjčce, smlouva o výpůjčce), ochrana spotřebitele (např. práva spotřebitele, zvláštní ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných distančním způsobem, reklamace / záruka za jakost)

12. Dědické právo

- principy, dědictví a pozůstalost, závěť, zákonná dědická posloupnost, dědická smlouva, odúmrť, povinný díl, nepominutelný dědic, vydědění

13. Právo Evropské unie

- orgány, principy fungování práva EU, prameny práva EU

14. Lidská práva v Listině základních práv a svobod a jejich ochrana

- generace lidských práv; Ústavní soud ČR, Evropský soud pro lidská práva, ombudsman

15. Trestní právo hmotné – obecná část

- prameny, zásady, účel a funkce, trestný čin, trestní odpovědnost, okolnosti vylučující protiprávnost, tresty a ochranná opatření

10

16. Trestní právo hmotné – zvláštní část I

- trestné činy proti životu a zdraví (vražda, zabití, vražda novorozенého dítěte matkou, usmrcení z nedbalosti, ublížení na zdraví aj.), trestné činy ohrožující život nebo zdraví (neposkytnutí pomoci, rvačka aj.)

17. Trestní právo hmotné – zvláštní část II

- trestné činy proti svobodě (omezování osobní svobody, zbavení osobní svobody, loupež aj.), trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

18. Trestní právo procesní

- prameny, zásady, orgány činné v trestním řízení, trestní řízení a jeho stadia

19. Pracovní právo

- prameny, pracovní smlouva, práva a povinnosti účastníků pracovního poměru, skončení pracovního poměru, náhrada mzdy, překážky v práci, dohody konané mimo pracovní poměr

20. Právo sociálního zabezpečení

- prameny, sociální situace a jejich řešení v systému sociálního zabezpečení v ČR (těhotenství, rodičovství, stáří, nemoc)

Filosofie

1. Filosofie jako věda

- metafyzika, etika, epistemologie, ontologie, zvláštní postavení logiky, příklady dalších disciplín, vymezení filosofie jako vědy, vztahy k ostatním vědám

2. Platón a Aristoteles

- Platónovo podobenství o jeskyni, teorie idejí, látka a forma, substance a akcident

3. Stoikové a Epikurejci

- stoická etika (apatheia), epikurejská etika (hédonismus)

4. Středověká filosofie – spor o univerzálie

- nominalisté a realisté, William Ockham, Tomáš Akvinský

5. Důkazy boží existence

- ontologický důkaz, kosmologický důkaz, teleologický důkaz, vyvrácení důkazů Kantem

6. René Descartes a racionalismus

- metoda pochybování („myslím, tedy jsem“), dualismus, vrozené ideje, novověký racionalismus

7. Empirismus

- kritika Descarta, pojem zkušenosti, John Locke (tabula rasa), David Hume (kauzalita)

8. Immanuel Kant

- transcendentální filosofie, rozlišení jevu a věci o sobě, německý idealismus

9. Srovnání kantovské etiky a utilitarismu

- kategorický imperativ, užitek, Kant, Bentham

10. Hegel, marxismus a materialismus

- dialektika, pán a rab, odcizení, vliv na Karla Marxe, vliv marxismu a materialismu ve 20. století (např. Slavoj Žižek)

11. Fenomenologie

- Edmund Husserl, návrat k věcem samým, přirozený svět, intencionalita, uzávorkování, vliv na filosofii a ostatní společenské vědy (zejm. sociologii)

12. Nietzsche a Schopenhauer

- iracionalismus, vůle, pravda, bůh, morálka

13. Existencialismus ve 20. století

- charakteristika myšlenkového směru, dobový kontext, Jean-Paul Sartre (svoboda a absurdita), Heidegger (bytí k smrti)

14. Česká filosofie a disent

- Jan Patočka (3 pohyby existence), Václav Havel (Moc bezmocných), dobový kontext

15. Analytická filosofie

- rozlišení analytické a kontinentální filosofie, obrat k jazyku, Frege, Wittgenstein, Russel

16. Moderní teorie jazyka

- Austinova teorie řečových aktů, Wittgensteinův pojem jazykové hry, pragmatismus, (Charles Pierce)

17. Frankfurtská škola

- kritická teorie, Adorno a Horkheimer (Dialektika osvícenství), dobový kontext

18. Postmoderní filosofie

- charakteristika postmoderního myšlení, Foucaultovo pojetí moci a vědění, Lyotardova charakteristika postmoderny, příp. Derrida a další představitelé

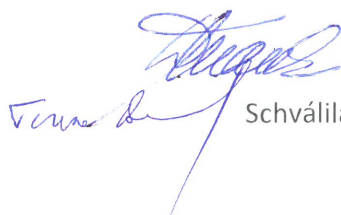
19. Feministická filosofie

- Simone de Beauvoir (Druhé pohlaví), Judith Butler (gender), 3 resp. 4 vlny feminismu

20. Postkolonialismus

- charakteristika myšlenkového směru, dobový kontext, Edward Said (orientalismus), Frantz Fanon

12

Praha, 31. srpna 2023
Vypracoval: JUDr. Dominik Macek
Schválila: Mgr. Tereza Bočanová, ředitelka školy